

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204866

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T 81.2 / L 34 B Accession No. T 1353

Author లక్ష్మీ నారాయణ. పు.

Title భావతరంగ నాటకము 1933

This book should be returned on or before the date last marked below.

భానతరంగాలు

(పలుకులు, సుధలు, చిందులు,
బుర్రకథలు మొదలయినవి)

పున్నవ లక్ష్మీనారాయణ

చెన్నపురి :

1:81.2 ప్రెస్ లిక్. ముద్రాలయమున
ముద్రితము.

L 34B

౧౯౩౩.

శీలి కల 0-1-0

భావతర్కంగాలు

౧

౨౭

(సంగదాసు అను పంచమనాయకుని హత్య జరిగినవలెనాట ఉత్తర క్రియాలు జరుగు నప్పుడు చదువబడిన చరమ గీతము.)

1. పుండా నిల్లా-పండా నేల-వండా పొయ్యా-పండా మయ్యా
అండ లేకా-మాటా తెండేరు ఓగాంధ భేనా! పండా మండా వను
కుండేరు.
2. చేతా మంటే-సూలీ లేదు పోనా మంటే-నాలి లేదు
బిచ్చ మంటే-మాట గాదురా ఓసంగాదేనా! దేవుడిక బాలీ
లేగురా. పుండ.
3. తిన బోతే-మెతుక్కు నున్నా కట్ట బోతే-గుడ్డే చన్నా
తాగ బోతే-నీళ్ళీ మన్నారా ఓలొకా సంగా! నీళ్ళ బోతే గారే
సన్నారా. పుండ.
4. ఇంటా వంటా-పంటాగబ్బూ చుట్టు గుడిసె లన్ని మబ్బూ
బయట బోతే-మాకే దొబ్బూరా ఓనిస్సంగా నీకు! సంగ రక్షా-
భిరుదా మబ్బూరా. పుండ.

5. అసా మిల్ల-పల్లెటా కోలా పోలీసులా-పోలీసులా
యింత కష్ట-జైలు మేలేరా ఓగురు నాథా! ము శీవనమే మాత
గోలారా. వుండ.

Checked 1969

6. బొల్లము నా-పాలా పూసా-పనుచుకురా కై నా సొగసా
ముసలి కై నా-వేదా కాసారా ఓవ్యాసంగా కానూ! ఈ బ్రతుకు
మీదా-యేలా ధ్యాసారా. వుండ.

7. వెతలా మరపా-దక్క సారా పోలీసులా చేతా-చెహం
రాత్రి పగలూ-మాకే పసారారా ఓ గురు రానూ! దుఃఖములా-
నెడా గోయరా. వుండ.

8. మొక్క బోకే-నల్ల లేవు యెక్క బోకే-బల్ల లేవు
కునువ పూటానూల్ల లేవూరా ఓజ్ఞానా సంగా! ఇగువ వై నా-బల్ల
లేవురా. వుండ.

9. బ్రాహ్మణుల-కెల్లా చూరం వైశ్య మణుల-కెల్లా శైరం
శూద్ర జనుల-కెల్లా సారంరా ఓముక్తి సంగా! మే మెంగులకీ
భూమి భారంరా. వుండ.

10. ఆరంజ్యోతి-అమ్మ గాదా వసిష్ఠుచూ-తండ్రీ గారా
పారాశరుచూ-బంధునే గాదా ఓశిష్టా సంగా! ఇంతి కంటె
శిష్టా తెవరూరా. వుండ.

11. పరా త్వరును అయ్యా గాగా-పరమేశ్వరీ అమ్మగాగా
భేదమూలా-కెడా మేదిరా ఓ అజ్ఞానా దూరా! భేది వాదా-
మూలా, మేదిరా. వుండ.

ఆవులకాండలు

మోహన - ఖండగతి - ఏక

కాపుబాలిక

1. క్షోణ్ణ బోయ్ టి - కోరబొల్లానా

సగుగు పరుగున బోయ్ - పాల బొల్లానా

మేత దావిణి బడ్డ - నీలంపు టావా

మాచర్ల అపివులు - మనవి గావోయి

మగపు చొప్పున బోయి - మాంబ దెచ్చెరు.

ఆవు

2. పాలాకు పచ్చలా - పరువంపు పడుగా

ఆద్దాల రవికలా - ముద్దులా పడుచా

తంగటి పూవులా - ధరియించు పడుచా

మాచర్ల అపివులా - మనవి కావోయి?

మలిదేవు పిడ్డైనా - మరలి వచ్చేవా.

బాలకుడు

3. కోర కొమ్ముల తోటి - కొమరొప్పు బసగా

పులి మచ్చ వన్నెతో - పాలు పొందు బసగా

నీటి దాణివిబడ్డ - నీలంపు బసగా

చంద్ర వంకా నీళ్ల - చాయబోకోయి

మాచర్ల మడుగులు - మరచి పోవోయి.

బ స వ డు

4. చిరి కోల బట్టిన - చిన్ని బట్టుడా
చద్ది మూటల నొప్ప - ముద్దు బాలుడా
పిల్లనక్రో వూడు - పిన్న బాలుడా

మాచర్ల తోడవులు - మనని గామి
బ్రహ్మన్న అడ్డితె - పారి వచ్చేమా.

3

బు ర్ర క థ

శంకరాభరణము - చతుశ్రగతి - ఏక

1. రామ రామ శ్రీరామా రామా - రామా ర్కము రామ
తక్కెళ్ళ జగ్గని ధర్మ బోధలు-తలపున నిలపండి
అది కాలమున అందరు జనులు-అన్న దమ్ము లండి
నదులు వనంబులు నానా మృగములు-వాణ్ణి సంప్రములు
కొండలు వండలు జలములు పొలములు-కుంటలు నెల యేళ్లు.
కాయలు పండ్లు పాడి పంటలు-ఘన మయినా యిండ్లు
అంతరువులా భేదము లేక-అందరి సొమ్మండి
కుడవా గట్టా వొకరికి బెట్టా-కొదవే లేదండి
నానీ భేదము లేక లోకము-నమస్తు వుండేది
మనసు లోపలా చీకుచింతలు-మందుకైన తేవు
తొత్తుల దొరల భేదము లేని-తోడు బంటు లండి
అందల మెక్కి మోసే భేదము-లసలే లేవండి
ధనికుల పేదల తార తమ్యములే-తలలు జూపలేదు

అరుకువ ఆకలి బాధ లప్పుడు-అంకు రించ లేదు
 ధనమును గొల్చే దుష్టగోలు-దాప రించ లేదు
 తిరిపెము కూరకై ధనికుల నీపలు-దేవురించ లేదు
 పూటికి గుడ్డకు గుడ్డి వంటులు-గోను జెంద లేదు
 మాపులు రేపులు మలమల మానును-మూల లెంపలేదు
 భోగ్యము లొక్కట పస్తు లొక్కట-పొందియింపలేదు
 దొరలు మత్తులై నీచ భోగముల-దొడ్లు శుంప లేదు
 పాటు పడపమే పరువు తప్పవను-భ్రాంతిగో పడ లేదు
 రామ రామ శ్రీరామా రామా-రామా రఘు రామ.

2. తక్కిన జగని ధర్మ బోధలు-తలపుల నిలపండి
 కృత యుగ మందలి ధర్మము శైల-క్రింగు మీదు గాగ
 పాపము తోటి కలియుగ మంత-పంప పోయె నండి
 పాప ధర్మములు లోక మంతట-పరిసి పోయె నండి
 యొక్కడ జూచిన ఆర్భాటములె యొక్కడ భోగములె
 యొక్కడ జూచిన పోటీలండి-యొక్కడ కలవరమె
 సన్మార్గంబున జీవ యాత్రలు-సలుపుట దుర్లుటము
 లోక మందున చక్రవర్తియై-లోభు డేలు చుండు
 లోకము లోని ద్రవ్య మంతయు-లోభుల పరమయ్యె
 అంత నాదే అంత నాదే-అందురు జనులండి
 అంత మనదే యనెడు రోజులు-అంతరించె నండి
 పరుగెడు కాకులు యిండ్ల మీదుగా పార వెరచు నండి
 యెంగిలి చేయి కాకుల వైపు-విసరదు యిల్లాలు
 నారాయణమృదులు యిల్లె యంటు నడకురు యింటింట.
 యెవరో కొందరు అరుపు కొందురు-యెల్ల ద్రవ్యములను
 కోటి కొక్కరై వున్నారండి-కోటిశత్రు లంటు

కుచేలు లందిరు అయినా రండి-కోట్ల కొలది గాను
 కోటిశ్వరుల కునిష్టి బిడ్డలు-కోట్లకు కర్తలట
 మనుమతె గాదు మనంతరాలు-నూగు సొక్కు లంట
 ఆరువు జెప్పితే అడ్డగ కూలి-పనికి పాతి కెంట
 రామ రామ శ్రీరామా రామా-రామా రఘు రామా

3. తక్కెడ జగ్గని ధర్మ పన్నముల్-దలచి బ్రతుక రండి
 ధనికులు బొర్రల నిమిరు కొందురు-తలప రొకరి బాగు
 చేతుల వేళ్ల పనులు ముట్టక-చెడి సోమరు లయిరి
 కాలి మీదనే కాలు వేసుకొని-కాలం బుచ్చేరు
 భాగ్య వంతులకు బీద లెల్లరు-బానిస లయినారు
 పొద్దు గూకులు చాకిరి జేస్తురు-బొక్కెడు మాటికిగా
 యెంత జేసినా తృప్తిలేదయా-యజమానుల కెల్ల
 రోగం రాని నొప్పి రాని-నాగా దప్పదయా
 కూలికి విలువ గలదని మీరు-గుట్టు తెలుసు కొండి
 కూలికి దగిన విలువ బుచ్చుకొనే-కూలికి మరి పొండి
 నీళ్ల కూలికి వొప్పు కొంటిరా-నెనరు జెరుపు కొంద్రు
 పని వాండ్లందరు యేక మయితిరా-ప్రపంచమే మీది
 ఐకమత్యమే అన్ని పనులకు-ఆధారము సుండి
 శ్రేణులు గట్టి సమ్మె గట్టితే-చెల్లును మీమాట
 కొట్ట వద్దూ తిట్ట వద్దూకొర్కెలు నిడి వేరుకొ
 అసహాయ యోగము తరుణము చూచి-అవలం బించండి
 దానికి మిగిలిన మంత్ర తంత్రములు-ధరలో లేవండి
 శంకలు దక్కి మీరలెల్లరు శపథము జేయండి

సమతా ధర్మం ప్రపంచ మందున స్థాపింతురు గాని
కృత యుగ ధర్మం లోక మంతటా వదుట బెట్టి గలరు
రామ రామ శ్రీరామా రామా-గామా రఘు రామా.

౪

దయ్యాలపాట లేక ప్రళయ గీతము

(సు ద్దు లు)

వరాళి - ఖండగతి

1. ఓభైరవీ దేవి-ఓభద్ర కాళి
భేతాళ కాటిగా-పెద పోతు రాజ
పురె దండల నొప్పె-భువ నైక మాత
శింబోతు చాడమ్మ-చెండి శివసత్తి
కంతాలు నులుపేటి-కంబాలనాగి
మారెమ్మ అంకమ్మ-మద్దిరాలమ్మ
రండెట్టి పోదాము-రణరంగమునకో
2. కణ్ణిలు అంబులు-గండ్ర నొడ్డండ్లు
ఈటెలు బాకులు-విచ్చు కత్తులును
పెద్ద ఫిరంగులు-భిండివాలములు
రంపాలు బరిసెలు-రహి నొప్ప బట్టి
ఆవేశ పర వశు-లైన నై నికుల
కొవ్విన గుత్తాల-గొట్టె పాట్టేళ
పేరుల రొమ్ముల-వీనుగు తలచి
చిదిమి ముక్కలు గాగ-చీల్చు తున్నారో.

3. కారేటి రక్తాన్ని-కలగల్పు జేసి
కడవల బాసల-గాబుల నిండ
పట్టించి వుంచుతా-పానకంబునకు
తందనా లాడుతూ-తాగుదురు గాని
తలకు బోసు కొనండి-తాన మాడండో.

4. కొట్లాని శవములు-కోయించి నాను
కుప్పలు వేయించి-కుళ్లి పోకుండ
ఎండ బెట్టించాను-కొండల యెత్తు
పీనుగు గుట్టల-పీట లమర్తు
కేరింతి లాడును-కేకిసలు కొడును
బువ్వంపు బంతులు-పాలుపు మీరంగ
తీని తీని మీలెల్ల-క్రేపంగ వచ్చు.

5. కండల ముక్కల-కారుల బట్టి
కుమ్మన బెట్టించి-కొద్దిగా కాచి
కరపచ్చి ముక్కల-కమిలి పోకుండ
కొత్త నెత్తుటబెట్టి-కోరలబట్టి
చెలిమెల రక్తము-చిమ్మికారంగ
పలల నిండములను-బక్షింతు గానో

6. పుట్టెల నెల్లను-పోగు బోయించి
తేరిన నీళ్ల లో-తెల్లగా గడిగి
పెట పెట లాడంగ-పేలాలు వేచి
పాడి పిండిగొట్టించి-భోక్కుదురు గానో

7. కొట్లాని శవముల-గుడ్డు వొలిపించి
 నులి వెచ్చ రక్తము-నూనెయు గలిపి
 గంగాశముల బట్టి-కని గుడ్డు బోసి
 గట్టి పకోడీల-కరణి వేయించి
 భేతాళ గణముకు-బెట్టింతు విందో.

గీ

యశోదా వైభవము

(వేదాంతపరిభాషలో మనోరాజ్యము అను సాధనను సూచించును)

1. నాదు ముద్దుల మొలక - నా రామ చిలుక
 చిన్నారి పొన్నారి - చిరి పొన్న కాయ
 నాదు నోముల పంట - నారాము జంట
 పాడరా పాపాయి - ఆడరా తండ్రి-నాదు.
2. అగరు నూనె బెట్టి - అంజేను తలను
 పచ్చ కర్పూరంపు - నలుగు బెట్టేను
 పన్నీటి కడవల - లాల బోనేను
 ముద్దులు గులకరా - ముత్యాల సరమా - నాదు.
3. నీలి మబ్బుల గేరు - నెమిలి రాయుండ
 రంగు రంగుల రుమాల్ - చుగులు చెక్కి
 కలికి తురాయిసీ - కమరంగ బెట్టి
 గల్లు గల్లున మోగు - గజ్జెలు గడదు - నా.
4. తేనె పాటలు రేగి - దిక్కులు పాకి
 పాల కరుళ్ళపై - పరుగులు దీనె

ఈరెదు లోకాలు - నెక్కన మంది
సంతోషమున పొంగి - సొక్కి సోలంగ-నా.

5. చిన్ని పెదవుల తోటి - చిరు నవ్వు నవ్వి
ఎఱ్ఱ బుగ్గలతోటి - నెలు గార నవ్వి
పాల బుగ్గల తోటి - పక్కున నవ్వి
చూపరా స్వర్గంపు - చోద్యాల నెల్ల.

౬

1. గొల్ల పిల్లల అల్ల రొద్దురా - పోకిళ్ల పొన్నా
నలుగురి నోట - నాన వద్దురా.
2. గుప్పిటి నిండు - పప్పులు బెట్టేను - ఒప్పుల కుప్పా
తియ్యిన్ని - తాయం బెట్టేను.
3. చుంచు గువ్వి - పించెం బెట్టేను - అందాల చుక్క
విళ్లంగోడు - చేత బెట్టేను - గొల్ల
4. పట్టు కుచ్చుల - చట్టి గట్టేను - ముద్దుల మువ్వ
బుజ్జి బొజ్జకు - గజ్జెలు చుట్టేను-గొల్ల
5. బబ్బి బోసి - జుబ్బా దొడిగేను - బంగారుకొండ
బబ్బో బెట్టి - చిచ్చి గొట్టేను-గొల్ల

౭

రో టి పా ట

మధ్యమావతి - త్రిశ్రగతి - ఏక

1. సాధన చతుష్టయపు - సంపత్తి గన్న
అతడె పో సద్గురూడు - అతడే పరశివుడు.

2. వర్ణాశ్ర మాచార - వావి దప్పితే
తారు మారై పోను - భర్తము లన్ని
3. పల్నాటి రాజులు - పాటి దప్పేరు
మాచర్ల దప్పేను - మారాజు కపుడే.
4. కదులై కత్తులు - నెదులై గదలు
రండెమ్మ మీరంత - చండు బోదాము.

౮

తంధానపాట

పల్నాటి మిద్దెలకు వాసాలు లేవు
కొండీటి బ్రాహ్మలకు - మీసాలు లేవు
మాచర్ల కోళ్లకు - రోసాలు లేవో - తంధాన.
మాచర్ల దొరలకు - వేసాలు లేవు
ఆజ్ఞాన చేట్టలకు - రోసాలు లేవు
పల్నాటి చెడ్డకు - రోసాలు లేవో - తంధాన.

౯

చిందుపాట

పల్లవి

విడదలో-విడదలో-విడదలో-విడదలో

అను పల్లవి

అందరూను ఆంధ్రులో - అందరూను ఆర్యులో వి.

1. మాలలకును మాదొకలకు - ఎగుక లేనాదులకును
ఆని మాంధ్రులై సవారి - కంపరికిని విడుదలో - విడుదలో.
2. తాగ నీళ్ల బావులూ - తాననూడె చెరువులూ
చాప మాళ్ల సత్రగూలు - సామి వారి పూజలు - విడుదలో.
3. అంద రెమ్మ పాలు యిచ్చె - అంద రెయ్య బువ్వ బెట్టె
కల్ల బొల్లి భేదములకు - కారణముల తెల్పరో - విడుదలో.
4. కట్టెలన్ని మట్టి వాయె - కట్టెలోది దేవు డాయె
కట్టె కట్టె నడుమ మనకు - వట్టి భేద మెట్టినో - విడుదలో.
5. నీవు నేను నీళ్లు నిప్పు-చెట్టు పుట్ట గట్టు మిట్ట
చేప జెల్ల దేవు డైతె - చెప్ప రాని దెవకురో - విడుదలో.
6. అంట రాని దేవు డంట - అంట వచ్చె దేవు డంట
చదువు కున్న వాళ్ల కంటె - చాక లోళ్ల మేలురో - విడుదలో.
7. అందరి నొప్ప పొద్దు బొడిచె - అందరి నొసట పొద్దు గూకె
ఎల్ల వారి కంటె నీవు-ఎక్కు వేల చెప్పరో - విడుదలో.
8. నిన్ను గొడితె పాలు గారి నన్ను గొడితె నీళ్లుగారి
గొప్ప కొద్ది రకము లిందు-కలవో లేవో తెల్పరో - విడుదలో.
9. ముప్పై కోట్ల దేవతలతో-ముచ్చటైన పుణ్య భూమి
బానిసత్వ మనెను పాడు-పంట లేల పండెరో - విడుదలో.

[వీరమ్మ అనే ఆమె కృష్ణాజిల్లా ఉయ్యూరు కాపురస్తురాలగు గొల్ల మనిషి. ఈమె తన భర్త చింతయ్య అను వానితో సహా గనునము గావించిన కథ నాటకముగ వ్రాయ బడ్డది. ఈ క్రింది పాట లానాటకములోవి.]

పు ప్ప పాట

(నాగమ్మ అను ఆమె తాను ప్రేమించిన పురుషుడు తనను ప్రేమించనందున తన ప్రేమను వెల్లడించక పుప్పను భావించి మనో భావములను చెప్ప కొనుట.)

1. కొమ్మలలో నక్కి-కమ్మ తావుల నెల్ల
గుమ్మ గుమ్మన జల్లు-పువ్వా
రాజులేని యట్టి - రాత్రి రాణించు నా
రిక్క లేన్నున్ననూ - పువ్వా.

2. కమ్మ తేనియ లెల్ల - కన్నీటి ధారలై
కాల్వలు గట్టినా - పువ్వా
అందని పండ్లకై - అట్లు చాచుటై కాని
ఆశలీ డేరునా - పువ్వా.

3. మండు వేసవిలోన - ఎండ వేడిమి గొట్టి
వాడి వత్తెయి పోయి - పువ్వా
చాలి నిద్దుర బోయి - సావాస గానిపై
చక్కనీ కలగనవ - పువ్వా.

4. ఆకులలో అణిగి - మాకులలో మణిగి
మగ్గి మాయము గావె-పువ్వా
పడుగురిలొ వెల్లడై - పలచ దనమే కాని
పసయేమి జెప్పవే - పువ్వా.

5. ఇవ్వేళ యింటిలో - యెగిరి పడడమే గాని
ఇదిని తైమా మనకు-పువ్వా
మరు విమిషమే జూడ-మంటి మీదను రాలి
మలినమై పోతుండె-పువ్వా.
6. ఈలోక మర్యాద-లిరుకు లన్నీ దాటి
యెగిరి పోయినాకనో-పువ్వా
ఓసిన మట్టుకు - వలపు సంద్రము లోన
ఓల లాడుదు గాని - పువ్వా.

౧౧

మే క పాట

(వీరమ్మ పేరంటాలు తన గొల్ల బోయుడు అడవికి మందలు గాయ
బోగా ఒక మేకను అతని యోగక్షేమము లడుగుట.)

1. పొలము నెంట దిరుగు కుంట-బొల్లి మేక
మా బోయిణ్ణి చూశావంటె-బొల్లిమేక ?
పొలము లంక తిరుగు తుంటి-బాగై శాలె
నా పోతు వంక జూసు కుంట-బాశాలె.
2. మేక పోతును చూసుకొంటు-బొల్లి మేక
మా మేన మామను జూడలేద-బొల్లిమేక ?
మేక పోతును చూస్తుంటె-బాగై శాలె
మేతమీదా మతి బోడె-బాశాలె.
3. కొంకి కట్టి గొంగడి గూడ-బొల్లి మేక
నా గుట్టు కొల్ల గొంటాయె-బొల్లిమేక

బైరి గడ్డం పల్ల తోక-బాగై శాలె
నా బైసి తీసి వేస్తాయె-బాశాలె.

4. కోరమీసం గీటిలేను-బొల్లి మేక.
నా కనుల పండు గోతాడె-బొలిమేక
కోరకొమ్మ చూస్తేను-బాగైశాలె
నా గుట్టు కోలు పోతాడె-బాశాలె.
5. బారు టంగలు వేస్తాడె-బొల్లి మేక
నా బాగ్యాల రాసి వాడే-బొలిమేక
చిటుకు పాటుకు దూకు తుంటె-బాగైశాలె
నా చింత లెల్ల తీరు లాయె-బాశాలె.
6. తేనె పలుకు పలుకుతాడె-బొల్లి మేక
తెలి నవ్వులు చిటుకు తాడె-బొలిమేక
అఱగండ్ల చూపులాకు-బాగైశాలె
నా కడ గండ్లు బాసి పోనె-బాశాలె.
7. ఎండ కెండి వాన దడిసి-బొల్లి మేక
బల్-బోగి కంటె చాగివాడె-బొలిమేక
ఆకు మేసి అలమునవిలి-బాగైశాలె
రాగి బోగి చాగివాడె-బాశాలె.
8. కల్లా కాదు లేని వాడె-బొల్లి మేక
గొల్లడయినా గొల్లడమ్మ-బొలిమేక
చిట్టు బుస్సు లెరుగ నట్టి-బాగైశాలె
మేక మెత్తని వాడమ్మ-బాశాలె.

సంగీత నాప సాని - తోటపాట

(తిక్కన అను నవలనుండి తీయబడినది)

1. మావి నున్న మీద - మరుసన నాగుంకి
 పేకను పూదేటి - కోకిలమ్మ
 గాల్లి బుల్లి యిసుళ్లు-గిల్లి నీకు బెట్టి
 గొంతు నక్కగ చేతు-పూయ వమ్మ.
2. మల్లె పూరెక్కల - మాటాన నక్కంకి
 తూ-అని పాడేటి - తుమ్మె పమ్మ
 తీయని పూదేసె - తీసి నీకూబోతు
 కల రవమున సుతి-గలపవమ్మ
3. తోక విప్పు కోని - తాకింక పమ్మని
 తైతక్క-బాదేటి - నెచిలమ్మ
 నురిపించ పూసల - కుతికంటూ కేయిస్తు
 అల్లిబిల్లి నాతో - ఆప నమ్మ.
4. అంబర మార్గాన - అల్లల బానుచు
 పుయ్యల లూగేటి - తీగెసాని
 చేతిలో- చెయి బెట్టి-చెట్ట పట్టాల్ బట్టి
 తెమ్మెర గాలికి - తిరుగ రమ్మ.

